

En dag som kvindelig godsejer

Af godsejer Anne Sophie Gamborg, Møllerup

Jeg, Anne Sophie Gamborg, født Lüttichau, ejer sammen med min mand *Møllerup Gods*, hvor jeg er født og opvokset som den yngste i en søskendeflok på tre.

Min familie kom til *Møllerup*, da min oldefar, skibs-reder Poul Carl og hustru Kiss Carl, købte godset i 1920. Deres datter Ingeborg blev gift med Folmer Lüttichau, der ejede *Rohden Gods* ved Vejle. Min far Flemming Lüttichau overtog *Rohden Gods* i 1965 og *Møllerup* i 1967. Min storebror, Frederik Lüttichau, var som ældste søn udset til at overtage begge godser, men i 2001 besluttede min far at overdrage det ene

gods til Frederik og det andet til mig. Min storesøster Bettina, gift Tetzlaff, havde sammen med sin mand, Michael Tetzlaff, allerede gården *Nørre Holmgaard* i Vestjylland.

Ideen om at overdrage en gård til de to af børnene kom formentlig på baggrund af svære tider i land-

bruget, den dyre generationsskiftebeskatning, stigende omkostninger til funktionstømte bygningers vedligehold og behovet for forretningsudvikling af hvert gods. At valget skulle falde på den yngste datter, hang vel også sammen med, at jeg, sammen med min mand, Stig Gamborg, havde drevet vores virksomheder med udgangspunkt i *Rohden Gods*, hvor vi havde lejet os ind i hovedbygningen. Vi havde samlet midler sammen. En god løsning for begge godser blev at have en familie boende på hvert sted.

Vi købte *Møllerup* i en familiehandel i 2002. De første par hurtige beslutninger blev truffet på baggrund af, at *Møllerup*, som det var drevet i 2002, havde svært ved at oppebære lønning til en driftsleder. *Møllerup* var tidligere drevet sammen med *Rohden Gods*, så man havde derfor kunnet fordele udgifterne på de to steder. Jeg besluttede mig derfor for at tage en driftslederuddannelse på landbrugsskole for selv at kunne varetage jobbet som driftsleder.

Denne artikel er udformet som et dagbogsindlæg fra en helt almindelig dag i mit liv. I dette tilfælde den 25. april 2018. Foråret var kommet sent, der var travlhed i marken, men der var også mange andre opgaver at tage sig af – som der altid er i en godsejers liv.

Hverdagen for en kvindelig godsejer er varieret og præget af mange forskellige opgaver. Her ses Anne Sophie Gamborg i marken på Møllerup Gods. Foto: Flemming Jeppesen/Billed-Bladet.

Kl. 07.00. Vækkeuret ringer

Normalt møder folkene på gården ind klokken 07:30. På *Møllerup* er der kun én traktorfører. Han har stor erfaring, og der kræves ikke en samling før udrykning til arbejdet. Hvis vi skal aftale, at jeg kører med i marken, så har vi ganske ofte aftalt det over telefon. Men ligesom mange andre dage som planteavler og godsejer så er det ikke arbejdet i marken, der tager tiden.

Kl. 07.30. Hurtig morgenmad

Æg bliver hurtigt sat over, og en kop te sat til at trække. Stig er typisk allerede på kontoret. De første timer er gode til at få en del fra hånden, inden medarbejderne på kontoret kommer på arbejde. Min mand og jeg driver flere virksomheder fra kontoret over hestestalden. Kontoret er indrettet på det gamle halmloft. Det er en måde at sikre aktivitet i de ellers funktionstømte bygninger. Stig er citeret for at forklare udviklingen i hestestalden: "Det gik nemt med at få de 12 spand heste ud af hestestalden, men det har ikke været muligt at få de nye John Deere-traktorer ind!".

Kl. 08.00. Møde i Røde Lade og certificering af hamp

Der mangler hænder til at sætte etiketter på hamp-udsæd, der skal certificeres, og vi holder møde for at løse problemet. Jeg stiftede bekendtskab med dyrkning af hamp i forbindelse med min driftslederuddannelse. Oprindeligt var det ikke med henblik på at dyrke hamp, men blot som en del af en opgave om specialafgrøder. Opgaven om hamp førte til en satsning

på at dyrke hamp i 2015, og allerede i 2017 lykkedes det at få lov til at dyrke hamp til fremavl. Hele processen med at blive certificeret til at lave hamp til udsæd var en omfattende opgave. Sidste skridt er at få hver sæk identificeret med klistermærker med fortløbende nummerering, inden certificeringsfolk ankommer. Vi begynder certificeringen klokken 09.00.

Kl. 10.30. Godkendelse af picnickurv

Jeg skal et hurtigt smut hjem på kontoret, da jeg skal prøvesmage og godkende en picnickurv til Verdensballetten 2018. På *Møllerup* har en del af satsningen med at aktivere de gamle bygninger blandt andet været at etablere en tilbagevendende udendørs kulturbegivenhed. Det sikrer en potentiel ekstra indtægt med udgangspunkt i det smukke kulturhistoriske miljø, som så samtidig bliver vedligeholdt. Det har også været med til at skabe en dialog med lokalsamfundet, fonde og andre interessenter, der har dannet grundlag for, at vi turde udvikle *Møllerup Gods* til et brand. Verdensballetten er en populær udendørs forestilling med ballet, opera og musik, hvor både park og bygninger udnyttes.

Kl. 11.00. Markedsføring på Facebook og på hjemmesiden

Jeg har en aftale om at fotografere picnickurven til brug på nettet. Vores lokale købmand er kommet med et færdigt oplæg, og det ser godt ud. Der er lagt vægt på ingredienser fra lokale producenter og selvfølgelig *Møllerups* egen hamp. En del af udviklingen af *Møllerup* er sket ved at sikre et godt lokalt samarbejde.

Anne Sophie og Stig Gamborg foran Møllerup Gods på det sydlige Djursland. Anne Sophies familie – familien Lüttichau – har ejet Møllerup siden 1967. Anne Sophie arvede stedet fra sine forældre, kammerherre, hoffægernester Flemming og kammerdame Lena von Lüttichau i 2002. Foto: Anne Sophie Gamborg.

Kl. 12.00. En græsmark skal eventuelt sås til med vårbyg

Vi har købt nabogården Møllegården, som er en tidligere ko-gård. Derfor var der lagt græs ud, men vi skal ikke bruge græs til malkekoer. Vi har heste opstaldet, så vi kan godt lave hø eller wrap på en del af arealet, men vi kan ikke bruge det hele. Det tager tid at lære den nye jord at kende. Beslutningen bliver at lade en del af marken, der ser meget stenet ud, ligge til at tage et høslæt. Klokkeren 13.00 har jeg lige tid til en hurtig frokost i køkkenet.

Møllerup danner hvert år ramme om det storslåede arrangement Verdensballetten, hvor man kan opleve ballet i verdensklasse under åben himmel. Foto: Anders Elmshøj.

Kl. 13.30. Rundvisning

På *Møllerup* laver vi forskellige rundvisninger, men foreløbig er det kun, hvis gæsterne har bestilt rundvisning på forhånd. I dag kommer 55 kvinder, der vil høre om driften af *Møllerup*, samt hvorfor man skal spise hamp. Rundvisningen slutter med et besøg i vores pop up-gårdbutik. Her er vi så heldige at have en ven af *Møllerup* til frivilligt at åbne butikken. Jeg har egentlig aldrig ønsket at have gårdbutik på *Møllerup*. Jeg har altid syntes, det var synd for de stakkels kvinder på landet, at de ikke havde fri, når resten af familien holdt fri, fordi de skulle passe gårdbutikken. Ved vores rundvisninger har det dog været et stort ønske, at man kunne komme og se og købe de produkter, vi laver, så gårdbutikken på *Møllerup* er alligevel blevet en realitet.

Kl. 15.00. Der kommer en potentiel ny opstald for at se på stalden

En kvinde overvejer at opstalde sin hest hos os og kommer derfor og beser forholdene. På *Møllerup* har vi besluttet at prioritere det kulturhistoriske miljø ved at efterleve talemåden: "Beskyttelse igennem Benyttelse". Derfor har vi valgt at bruge den gamle hestestald til opstaldning af heste, som er ejet af hesteglade folk fra lokalområdet. På den måde bliver det desuden naturligt at bevare ridebanen i midten af *Møllerups* gårdmiljø. Prisen for at kunne udnytte *Møllerups* smukke anlæg til gæster er, at vi ikke kan bruge andre bygninger i gårdanlægget til alt for intensivt dyrehold. Fluer og lugt ville give for mange gener, men netop heste giver liv på gården uden at genere nogen. Klokkeren 16.00 når jeg lige at sige farvel til gæsterne fra rundvisningen, som nu er på vej hjem.

Kl. 16.15. Bestilling af gødning

Jeg er tilbage på kontoret for at indkøbe gødning. Ganske ofte har jeg købt 1/3-2/3 af gødningen i sensommeren, men der er altid lidt, der skal købes i foråret. Gødningskvoten opdateres også om foråret, når man har beregnet, hvor meget nedbør der er kommet om vinteren, som har resulteret i udvaskning af kvælstof. *Møllerups* lerjorde får næsten altid en øget kvote efter vinteren. Jeg henter altid to tilbud ind, men vælger stort set altid at handle med en samarbejdspartner, som vi i forvejen enten laver fremavl af korn for eller sælger vores korn til.

Kl. 17.00. Aftale med skytten om at besøge bigården

Vi har taget et bikursus, da der i dag er mere og mere fokus på biodiversitet. Derfor har vi besluttet, at vi vil have vores egne bier. Egentlig ikke for at lave honning med henblik på forretning, men mere for at sikre god bestøvning af både egne afgrøder og den vilde natur og for at kunne deltage i debatten. Skytten laver sin forretning på naturens præmisser, så på *Møllerup* har vi meget fokus på natur, vildt og biodiversitet. Vi bruger også vores viden til formidling, og vi har tit besøg af folk fra byen, der ofte har en meget begrænset viden om den levende jord, som er en forudsætning for al landbrugsdrift. Jeg er meget glad for at formidle om hverdagens mirakler, som hele vores økologiske system omkring jorden er. Mødet med mennesker, der ikke kender til landbrug, men som har mange meninger om landbrug, har medført, at jeg også har besluttet at arbejde for interesseorganisationer, der repræsenterer de større landbrug både i Danmark og i Bruxelles.

Kl. 20.00. Det blev en sen aftensmad i dag

Vores unge pige havde forberedt en quiche og en salat, som jeg kunne spise lidt sent sammen med min mand, Stig, og vores yngste søn. Han læser på Aarhus Universitet og vil derfor gerne spare lidt penge ved at bo hjemme.

Kl. 21.00 Mod dagens slutning

Det er hyggeligt lige at slappe lidt af efter aftensmaden, men i dag blev tiden over kaffen brugt til at planlægge nogle af vores ressourcer på gården i forbindelse med

renovering og ombygning af karlekamrene. Det er endnu et tiltag til at få liv i de funktionstømte bygninger, nu kan de måske få et nyt liv som overnatningsmulighed, når folk lejer Hubertuskroen til bryllup, eller virksomheder ønsker at holde døgnmøder i utraditionelle omgivelser.

Vi har mange funktionstømte bygninger på *Møllerup*, som umiddelbart har ringe muligheder for at bidrage til driften, samtidig med at de konstant skal vedligeholdes. Disse bygninger skal sikres igennem en form for drift. Hvis der ikke er et behov for bygningen, kan udgifterne ikke forsvares. Indtægter fra primærlandbruget har været vigende, hvorimod udgifterne er stigende. Godsdrift er ikke længere kun dygtig driftsledelse af landbrug og skov, det er langt mere forvaltning af værdier og forretningsudvikling med udgangspunkt i de funktionstømte bygninger og stedets geografiske placering. Heldigvis for *Møllerup* vokser de store gule bygninger ind under huden på os begge, og samtaler omkring udviklingen af *Møllerup* er aldrig tunge, men inspirerende med fokus på nye muligheder.

Anne Sophie Gamborg har læst økonomi og kinesisk, og så tog hun desuden en driftslederuddannelse, da hun skulle overtage Møllerup Gods. Siden 2015 har Møllerup Gods satset på produktion af hamp til brug i blandt andet en linje af fødevarer- og skønhedsprodukter. Foto: Anne Sophie Gamborg.